

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

Planøkonomisk forvirring

HANS Højhed, den »skinbarlige planøkonomi«, har holdt sit indtog i det danske rige. Og hvad enten man nu betragter ham som Satan selv, som Karl Marx, genfødt i Krudtchefen eller som Vorherre personificeret i de Gaulle og Adenauer, må vi affinde os med, at han er her, og at han bliver her.

Helt overraskende kan det jo heller ikke siges at være, at vi har HAM i vor midte netop nu. I den stund, da de tre vise mænd fra så godt som Østerland forkyndte, at forløsningen — helhedsforløsningen — var nær forestående, gik der et lys op for alt folket — også for de stammer, der ler sidst, fordi de har forstået mindst.

Helheden, er det ikke det, vi alle dag ud og dag ind tænker på? Er der noget, der bekymrer en godsejer, er det en indeklemt fra helheden udestængt husmand. Har en arbejdsgiverforenings-formand søvnløse nætter, skyldes det spekulationer over, hvordan han skal få løftet de på eksistensminimum levende lavestlønnede ufaglærte op til de faglærtes mere menneskeværdige tilværelse, når de faglærte har så vanskeligt ved at forstå, at en af forudsætningerne er, at de selv går ned i løn. Det nærmer sig det umenneskelige.

Og se nu til skibsfarten, havet omkring Danmark, du danskes vej til ros og magt og alt det vi fra Arilds tid plasker hjemmevant rundt i. Har den andet i hovedet og lasten end tanken på helheden, når den trods konstant vigende konjunkturer, faldende fragter, overproduktion af tankbåde, rekord i antallet af oplagte skibe, stigende lønninger og svulmende udbytter, ufortrødent fortsætter med at bygge skibe, der er fordømt til oplægning, endnu før de er løbet af stabelen.

Vist ej. Men det er ligesom, de, der producerer for helheden, og vi andre, der ved hjælp af støtteordninger, subsidier, eksportpræmier, pulje-foranstaltninger, tilskud til opretholdelse af kunstige priser og opskruede pristal uden ende ikke rigtigt har formået at overføre den moderne naturvidenskabs verdensbillede på økonomien. Forklaringen er utvivlsomt den, at vi har ladet os skræmme af det med en ubehagelig marxistisk-leninistisk udvikling behæftede begreb planøkonomi, der aldrig har vundet borgerret i Vestens frie samfund, hvor frihed er det bedste guld, der følgelig ikke er gangbar mønt, hvor den frie købmand ligger side om side med Irma, hvor brugsen frit boler med amerikansk storkapital, hvor Grundtvigs folkeånd via højskoler og

I N D H O L D:

Hvis Hitler skulle dukke op	2
»Fidel! Fidel! Fidel! vi vil sejre«	3
Skal vi have en Nordisk Toldunion?	6
Skal Fællesmarkedet blive ét vestligt supermarked?	9
Rapport fra Tanganyika	11
Teaterkritikeren	12
Breve	14

Foreningen Frit Danmark
Nørregade 36, København K.
Telefon: Byen 3147. Giro 4084

Ansvarhavende redaktør:
Kate Fleron
Kontortid: Hver dag kl. 10-14
Lørdag lukket

Løssalgpris kr. 3,00
Halvårsabonnement - 18,00
For unge under uddannelse
halv abonnementspris

andelsselskaber kommer smukt til udtryk i internationale storkoncerner, der afkaster et i frihed fastsat udbytte til landbrugets tillidsmænd.

Kom ikke og tal til den frihedselskende danske nation om planøkonomi. Det kan godt være, at disse for vort land så alvorlige tider og Jens Otto Krag og Per Hækkerup gør en umydiggørelse af den enkelte borger nødvendig på en måde, der kan *minde* om planøkonomi. Men det er det altså ikke, tror vi. Det er en helhedsløsning, og det er noget helt andet.

Ja, ja, det skal vise sig. Og hvad gør det så iøvrigt, at det er planøkonomi, når samtlige borgerlige partier har været mere end villige til at sælge os med hud og hår til det største planøkonomiske eksperiment, Vesteuropa har kendt — Rom-unionen. Vi er snart planøkonomister til hobe.

Spørgsmålet er kun, fra hvilken politisk lejr planlæggeren skal komme, og det bliver efterhånden meget let at besvare.

Hvis Hitler skulle dukke op . . .

DEN tyske generalstatsadvokat for Hessen dr. Fritz Bauer, der nylig tale i Frit Forums gruppe i Studenter-samfundet ved et møde, der kun var sløjt besøgt, har under sit ophold her, sagde nogle sætninger (BT 25-2), som giver gestalt til vor frygt og mistillid: Hvis Hitler idag skulle dukke op i Tyskland, sagde dr. Bauer, ville han ikke blive afvist af det tyske folk. Jeg tror ikke det unge tyske demokrati ville være stærkt nok til at vise ham ryggen ... Hitler og hans ideer ville finde god grobund i Tyskland anno 1963.

Det er prisværdigt ligetil — som iøvrigt hele dr. Bauers redegørelse for retsopgøret i Tyskland, som bl. a. kompliceres og hæmmes af den gamle tyske retsopfattelse (der burde være revolutioneret, men ikke *er* det), som bygger på respekten for den een gang paragraferede lov, og som ikke kan tilpasse sig den angelsaksisk-nordiske tanke om en for alle mennesker gældende naturret, der *til enhver tid* står over de skiftende magthaveres lovfæstede bud. Fordi *forbrydelsen bliver iklædt en lov* ophører den ikke med at være forbrydelse, og man kriminaliseres, hvis man følger den.

Denne retsopfattelse er bekræftet af Forbundsdomstolen i Karlsruhe, men har ikke ført til vedtagelse af love med tilbagevirkende kraft. Byrderne, som ved denne undladelse er lagt på anklagernes skuldre, er kolossale. Bauer sagde: »Moralsk skyl-

dige er millioner i Tyskland idag, men kun et lille fåtal kan gøre juridisk ansvarlige.«

SOM talrige tilfælde beviser, senest affæren i Würzburg, er det åndelige klima i Tyskland gunstigt for krigsforbryderne. Mens anklagerne forfølges er der tavshed om forbrydernes fortid, mens deres nutid omgærdes med den største sympati og den borgerlige beskyttelse flourerer.

Men det er ikke alene fortiden, der er stille om, det er også sider af den beskæmmende nutid — antisemitismen er f. eks. tabu. Der er kun ca. 30.000 jøder tilbage i Tyskland, men det er nok til, at antisemitismen slår ud i lys lue — i de sidste halvandet år havde man, fortalte dr. Bauer, haft 300 sager, hvor folk var anklagede for at have udtalt deres fortrydelse over, at deres jødiske medborgere ikke var blevet »gasset ihjel«.

DR. Bauer satte sin lid til ungdommen, som gerne vil vide besked, men som ikke kan få det, fordi den indespærres i løgn og fortællinger. Men oplysningen er begyndte at sprænge sig vej — bl. a. gennem billigbøgerne. (Bauer tænker vel her bl. a. på Shirers og Lord Russell of Liverpools historiske klarlæggelser.)

Når Bauer nævner ungdommen — nå ja, så er det friske eksempel fra gymnasiet i Geesthacht, hvor eleverne havde bedt storadmiral Dönitz, Hitlers kårede efterfølger, om at holde foredrag i en undervisningstime — jo ikke just opmuntrende. Ifølge et blad i Geesthacht skal Dönitz, der holdt en god nazistisk heltetale, været blevet hyldet af gymnasiasterne med »spontant stormende bifald« (Flensborg Avis 4-2-63).

Fortidens helte udøver et vist trylleri over de meget unge — det er vel næppe heller dem Bauer tænker på, når han sætter sin lid til tysk ungdom, men de mere modne og kritiske. Men frikender vi gymnasiasterne på grund af ungdom, må vi rette anklagen mod en lærerstab, der lader sligt passere — selv hævder de at have vist *åbenhed* og *tolerance* ...

Hvilken frygtelig germansk misforståelse.

28-2-63

P.S. I et telegram fra Bonn i Politiken 1. marts meddeles, at den tyske regering har reageret overordentlig voldsomt på dr. Fritz Bauers udtalelser til BT — de må »afvises med indignation«. Det socialdemokratiske parti i Bonn har udsendt en officiel erklæring, hvori de udtaler deres beklagelse af, at »dr. Bauer har givet en groft forvrænget fremstilling« af situationen i Vesttyskland ...

»FIDEL!

FIDEL!

FIDEL!

vi vil sejre!«

*Cuba har valgt
socialismen -
og vil forsvare den*

Translatør Esther Brinch, formand for Danmarks demokratiske Kvindeforbund og medlem af Den danske Cubakomité, har som den cubanske regerings gæst deltaget i revolutionsfestlighederne i Havana i januar. Cuba har vanskeligheder, men er sammensvejset i troen på, at de kan overvindes. Hvem holder deres begejstring i live: Det gør Kennedy.

DER var engang en republik. Den havde sin forfatning, sine love, sine borgerrettigheder, en præsident, en kongres og domstole. Borgerne uden undtagelse kunne forsamle sig, danne foreninger, tale og skrive i fuld frihed.

En morgen vågnede borgerne forfærdet op. I natens mulm og mørke medens folket sov, havde fortidens onde ånder sammensvoret sig og taget et greb om deres strube, havde begået den uhyggelige forbrydelse, som ingen havde ventet.

Med »Loven til Forsvar for Borgernes Rettigheder« i den ene hånd og det krævede depositum i den anden rejste en ung jurist til hovedstaden og gik til den gamle bygning, der husede den kompetente ret, som var forpligtet til at anklage og straffe de skyldige for deres forbrydelser mod forfatningen. Han indrakte en stævning mod Batista og hans 17 medsammensvorne og forlangte, at de blev straffet med 108 års fængsel som foreskrevet i loven. — Dage og måneder gik. Intet skete. De anklagede blev uantastede.

Castros initiativ og baggrund.

DENNE lille, stærkt forkortede »historie« indgik i den unge jurist Fidel Castros forsvarstale »Historien vil frikende mig«, som han holdt i Santiago de Cuba den 16. oktober 1953 efter det mislykkede forsøg den 26. juli 1953 på at styrte Batista. — I deres kamp for landets frigørelse regnede Fidel Castro og hans mænd med støtte fra

700.000 arbejdsløse cubanere,

500.000 bønder uden jord, som kun havde arbejde i fire af årets 12 måneder,

400.000 industriarbejdere og lagerarbejdere, »hvis liv er evigt arbejde, og hvis eneste hvile bliver i graven«,

100.000 småbønder, som dyrkede lejet jord mod ågerafgifter,

30.000 dårligt betalte lærere og professorer,

20.000 forgældede forretningsfolk,

10.000 unge specialister: doktorer, ingeniører, jurister, dyrlæger, skolelærere, tandlæger, farmaceuter, journalister, malere, billedhuggere etc., som kom ud af læreanstalterne med deres eksaminer, fulde af forhåbninger, og blot opdagede, at de befandt sig i en blindgade med alle døre lukket.

VED et besøg i Cuba nu i det femte år efter revolutionens sejr får man absolut det indtryk, at Fidel Castro og hans folk regnede rigtigt. Overalt møder man en begejstring — dels for omvæltningen fra udbytning til frihed, dels for landets opbygning til bedre kår for dets befolkning — som man, på bag-

grund af den almindelige sløvhed eller passivitet hos danske for alvorlige storpolitiske problemer, næsten kan misunde cubanerne.

Er Cuba et U-land?

REGNES Cuba til U-landene? Man får i hvert fald ikke indtryk af, at dette er berettiget; i hvert fald ikke på alle områder. De fremmede, hovedsagelig amerikanske rigmænd og den cubanske overklasse, der har bygget Havana med dens luksushoteller, skyskrabere, elegante villakvarter lydende navnet »5th Avenue«, og det lidt mindre elegante villakvarter i ganske almindelig Hellerup-velstandsstil har ikke været underudviklede, rent materielt set, og mange intellektuelle, som har støttet revolutionen og er blevet tilbage i høje stillinger, f. eks. i regeringen, i administrationen, på universiteterne, repræsenterer en kultur på et meget højt niveau. Hovedparten af befolkningen, der i alt tæller ca. 7 millioner mennesker, var dog selvfølgelig »underudviklet«, simpelthen på grund af den fattigdom og elendighed, hvorunder de levede, uden arbejde, der var tilstrækkeligt til deres egen og deres børns ernæring, uden sociale foranstaltninger af nogen art, uden lægehjælp og medicin osv. og tilmed undergivet et terrorregimes vilkårlighed.

Ved revolutionens sejr den 1. januar 1959, da Batista forlod landet, blev det tilbudt alle at arbejde med på landets opbygning. De der ikke ville det, kunne blive i Cuba eller forlade landet, efter ønske. Mange rigmænd foretrak at rejse til USA. De forlod deres huse, automobiler og anden ejendom. I »5th avenue« er så at sige alle de elegante villaer i de fornemme haver nu taget i besiddelse af universitetets forskellige fakulteter som bolig for studenterne. I »Hellerup-kvarteret« træffer man på gaden en masse børn i alle aldre og af alle racer og blandinger. Husene er stillet til rådighed for børnerige familier, der før boede i de elendige skure i byens udkant. En ny huslejelov har fastsat huslejen for alle lejligheder til 10 % af lejerens løn, uanset lejlighedens størrelse og kvalitet.

12-årig som lærer for de voksne.

EN helt ny bydel, Havana-Øst, med moderne beboelseslejligheder er skudt op efter revolutionen. I de gamle forstæder findes ganske nette hovedgader à la Paris, men der findes også sidegader, som kun er gyder med en grøft på hver side. Jeg besøgte en sådan blindgyde. For enden løb jernbanesporene til Havana og foran dem en stinkende kanal. Husene var bygget af gamle pakkasser med bølgebliktag og en døråbning. Jeg blev snart omringet af kvinder

og masser af børn, net klædt — med undtagelse af en lille fyr på halvandet år, hvis lille sorte mave stak ud gennem hullerne i hans alt andet end hvide skjorte. De var alle venlige og meget villige til en snak. De håber på snart at kunne flytte til en lejlighed i Havana-Øst. — Alle børnene i den skolepligtige alder gik i skole på nær en dreng på 12 år. Han var fritaget for skolegangen for tiden, fordi han lærte andre, børn og voksne, at læse.

Det er godt at opleve et samfund, hvor race og hudfarve absolut ikke spiller nogen rolle, når det drejer sig om placering og agtelse: det er et af den cubanske revolutions goder, at der i Cuba nu ikke gøres mere forskel på sort og hvid end hos os på mørkhårede og lyshårede.

Undervisningens folkehær.

FØR revolutionen var 23 % af Cubas befolkning analfabeter. Kampen herimod toges op af revolutionsregeringen, og i september 1960 erklærede Fidel Castro i FN, at analfabetismen i Cuba ville være afskaffet i løbet af et år. Befolkningen satte en ære i, at dette kom til at holde stik. Skoler skaffede man ved at benytte alle tidligere kaserner til undervisningslokaler. 100.000 studenter, 1500 arbejdere af militshæren, 35.000 lærere og 121.000 »folkelærere« dannede en »undervisningens folkehær«, som drog ud over landet og gik løs på analfabetismen. Af disse »undervisere« var henved 70 % kvinder. Nu er knap 4 % af den samlede befolkning i Cuba analfabeter, det laveste tal i hele Amerika, og kampen føres nu videre med fortsættelsesundervisning på alle områder, derunder teknisk undervisning, som skal komme den nye industri, som Cuba agter at opbygge, til gode.

Det er almindelig kendt, at langt den overvejende del af Cubas jord er helliget sukkerdyrkingen. Landets økonomi stod og faldt med sukkerproduktionen, der opkøbtes af de nordamerikanske monopoler. Et af USA's første alvorlige slag mod Cuba var udelukkelsen af det cubanske sukker fra det amerikanske marked. Cuba så sig da nødsaget til at skaffe andre aftagere, og de socialistiske lande købte hele sukkerhøsten ubeskåret til priser, der lå over verdensmarkedets, og sluttede kontrakt om køb af senere års sukkerhøst.

Forinden havde USA forsøgt at lamme Cuba ved at afbryde olieleverancerne til landet. Det lykkedes imidlertid at skaffe olie fra Sovjetunionen.

Kontakten med den socialistiske lejr var knyttet. Dermed løstes også til dels Cubas økonomiske problem. Da revolutionen havde sejret, var der kun 70 millioner dollars i statskassen. I de første revolutionsår opfordredes hver mand og kvinde til at af-

give en vis del af sin fortjeneste til opbygningen, ja, selv skolebørnene gav deres spareskillinger. Nu fik Cuba omfattende økonomisk hjælp fra de socialistiske lande. Der afsluttedes handelstraktater med disse lande. Sovjetiske og tjekkiske universiteter og tekniske skoler modtog tusinder af cubanske studenter til uddannelse og sendte teknikere og videnskabsmænd til Cuba til hjælp for befolkningen.

Unge fremmede lærere.

CUBAS egne universiteter dækker endnu langt fra behovet. Jeg besøgte universitetet i Oriente, uden for Santiago de Cuba, et vidunderlig smukt beliggende universitet med udsigt over vandet til den ene side, til den anden side ligger bjergene med det berømmelige Sierra Maestra, hvor revolutionskampene begyndte i 1956. Universitetet selv ligger oppe på nogle lave udløbere af bjergene og har ikke plads til den fornødne udvidelse. Selve universitetet er forholdsvis nyt, grundlagt i 1947, og der er tilbygget nye store, ultramoderne bygninger. Det vil, når denne udvidelse er færdig, have plads til 2000 studenter. I øjeblikket kan der kun være 1400; men man har allerede udset sig en bedre plads, hvor et nyt universitet med plads til 10.000 studerende skal bygges. — Også universiteterne har mangel på lærere. Ved universitetet i Oriente traf vi fire udlændinge. En vesttysker underviste i elektroteknik og en franskmand, der var deserteret fra hæren — han ville ikke kæmpe mod algerierne — underviste i tysk og russisk. Han talte glimrende engelsk! —

Disse fremmede lærere var unge mennesker; også rektor var en forholdsvis ung mand, og det er for øvrigt karakteristisk for Cubas revolution, at det er de unge, der trækker læsset — når de kan få fred for antirevolutionsaggression. Under angreb fra Florida i USA eller fra den Dominikanske Republik smider de, hvad de har i hænderne, og stiller på deres post som militssoldater, kvinder såvel som mænd. »Fædrelandet eller døden — vi vil sejre« er deres slagord, som det blev udtrykt både i den første og den anden Havana-deklaration.

Hvad de vil forsvare:

MED forsvaret af fædrelandet mener *bønderne*: Jordreformen har vi fået, for at den skal blive her. Vi dyrker nu vor egen jord, alene eller kooperativt. Vi dyrker ikke blot sukker, men planter også den ris, vort land har brug for. Vi dyrker så meget bomuld, som vi kan, til vort lands forbrug. Vi holder kvæg og svin for at skaffe så mange fødemidler som muligt i stedet for at importere dem.

Arbejderne vil beholde den ret, de har fået tilbage, til at organisere sig i fagforeninger, de vil be-

holde deres pensionsordninger, deres nye boliger til en rimelig pris, og de arbejder med på regeringens planer om at industrialisere landet. Hele *befolkningen* glæder sig over, at bestikkersystemerne er afskaffet, spillekasinoerne nedlagt, skoler og børnehaver er oprettet, elektricitetsselskaber, telefonselskab og banker er blevet nationaliseret, en pengeombytning har fundet sted og har bl. a. den virkning, at invasionstropper ikke mere kan møde op med de gamle pesos, som cubanere tog med sig ud af landet til USA.

Fiskerne har fået både, og bønderne får stadig flere landbrugsmaskiner. Hvert barn i Cuba får en liter mælk om dagen; men selvfølgelig er der mangel på visse varer. Drengene er ikke tilfredse med, at de må gå i fars omsyede bukser, og skønt det er varmt nok året rundt til at gå uden strømper, står damerne i Havana i kø gade op og gade ned, når der er kommet nylonstrømper i butikkerne, og herrerne står der efter sokker. —

Der gik nogen tid, før Cubas revolutionsregering fastlagde den politik, den ville føre. USA's holdning over for landet har uden tvivl været medvirkende til, at Cuba definitivt valgte socialismen; men når foretagender nationaliseres, sker det med manér, idet man tilbyder de forrige ejere erstatning til den værdi, de selv sidst har opgivet til skattevæsenet!

Fædrelandet eller døden.

JEG var i Cuba, lige efter at præsident Kennedy i Miami havde modtaget de tilbagevendte 1113, som havde forsøgt invasion i Cuba i sommeren 1961. Kennedy modtog dem med løftet om foruden disse 1113 fanger, som Cuba havde frigivet, også at befri de øvrige seks millioner, der endnu var i Cuba. Trods dette ædle løfte fra USA's præsident, mærkede man ingen nervøsitet hos cubanerne. De er begejstrede og beslutsomme. Nævnes Fidel Castros navn af en taler ved et møde, drukner resten af sætningen i håndklap og råb: Fidel! Fidel! Fidel! Begejstringen holdes ikke blot vedlige af alle de goder, revolutionen har skaffet og skaffer befolkningen som helhed eller af de mange opildnende slogans på plakater i byer og på land som Havana-deklarationens allerede nævnte »Fædrelandet eller døden, vi vil sejre« eller den morsomme, farvestrålende plakat med fire personer i forskellig størrelse, hver med en bog for næsen og følgende tekst: »Et folk, der studerer, er et folk, der sejrer«; den holdes på kogepunktet af ingen andre end USA's præsident. Aldrig såsnart er begejstringen ved at falde lidt til ro, før Kennedy igen lader en bombe af den ene eller den anden art springe — og så er cubanerne der igen med deres: Fidel! Fidel! Fidel! — vi vil sejre!

Esther Brinch.

Mener De, at de nordiske lande efter sammenbruddet i Bruxelles bør danne en toldunion som en enhed indenfor EFTA?

I benægtende fald: hvilke andre muligheder synes De bør søges og udnyttes i vor handelspolitik?

Disse spørgsmål har vi stillet til formændene for de fire politiske fraktioner i Studenter-samfundet. Deres svar udmærker sig ved en klarhed, som man tit skal lede efter hos herrene i regering og folketing.

Helst toldunion, ialtfald forpligtende fælles handelspolitik.

Claus Bryld, formand for Socialistiske studenter: EFTER sammenbruddet af fællesmarkedsforhandlingerne er den officielle danske politik at lade, som om dette sammenbrud kun er rent midlertidigt og at håbe på en snarlig genoptagelse af forhandlingerne med England, sådan at også vi kan komme ind i det forjættede land. Denne indstilling indebærer, at en alternativ politik er svær at lægge, da den for alt i verden ikke må støde Fællesmarkedet. En analyse fra socialistisk hold af den nuværende tilstand må gå ud fra den grundbetragtning, at Fællesmarkedet er et eksklusivt, monopolkapitalistisk og udemokratisk foretagende, som vi må prøve at holde Danmark ude fra, og derfor må vi prøve at finde virkelige alternativer til Fællesmarkedet.

Vi har groft sagt 3 muligheder: 1. udvidet samarbejde med alle lande udenfor Fællesmarkedet og EFTA, 2. udvidet samarbejde med EFTA, og hvad dertil hører (f. eks. Commonwealth) og 3. udvidet samarbejde med de nordiske lande.

I folketinget er der formel enighed om de to første punkter, spørgsmålet er blot, hvor energisk man vil forfølge en politik, der åbner nye veje for vor handel, og hvor langt man vil gå for at gøre EFTA effektivt — her støder man igen på hensynet til Fællesmarkedet. Uenigheden i dansk politik kommer først reelt frem i meningene om det nordiske sam-

arbejde, som alle ganske vist verbalt bekender sig til, men som kun et enkelt parti går helhjertet ind for.

Vi kunne tvinge Fællesmarkedet.

DER er ingen tvivl om, at man for længe siden burde have forsøgt et nærmere handelspolitisk samarbejde i Norden. De 5 nordiske lande er de lande, der importerer og eksporterer mest pr. indbygger af alle lande i verden. Tilsammen aftager de mere fra Fællesmarkedet end noget andet land. Da verdensmarkedet er et købermarked — d. v. s. at køberen for en stor del kan diktere sælgeren sine betingelser —

Skal vi have en

ville Norden ved en koordineret, fast handelspolitik udadtil kunne stå meget stærkt og opnå væsentlig større indflydelse på udviklingen end de enkelte lande hver for sig. Et sådant marked ville f. eks. sikkert kunne tvinge Fællesmarkedet til en mindre eksklusiv behandling af nordiske varer, idet man kunne true med at besværliggøre importen fra Fællesmarkedet, hvorved f. eks. Vesttyskland ville miste en meget stor kunde. I så fald skulle der nok blive lavet særordninger for danske landbrugsvarer.

Problemet er blot, hvordan et sådant nordisk samarbejde bør udformes. Skal det kun baseres på mere eller mindre forpligtende aftaler eller ligefrem nedfældes traktatligt som en toldunion. Spørgsmålet er ikke let at besvare, når man hverken kender EFTA's eller de andre nordiske landes holdning, men i hvert fald må man gøre et energisk forsøg på at nå til det videst mulige samarbejde, d. v. s. helst en toldunion med hensyn til EFTA. Skulle det fejle, må man fastlægge en forpligtende fælles nordisk handelspolitik inden for EFTA's rammer.

Men lad os trods alle disse forholdsregler ikke tabe det endelige mål af syne: en verden, hvor der ikke er brug for blokke til at værne privilegierne.

Claus Bryld.

Næppe toldunion – men nordisk samarbejde.

Mogens Camre, formand for Frit Forum: FRIT FORUM har, så længe de europæiske markedsforhandlinger har stået på, gang på gang frem-

... af de politiske partier har

hævet betydningen af en udbygning af det nordiske samarbejde. Dette samarbejde bør efter fællesmarkedsforhandlingernes afbrydelse søges fremmet, men om det sker i form af en nordisk toldunion er næppe afgørende. En toldunion har en fælles ydre toldmur i modsætning til et frihandelsområde, hvor de deltagende lande opretholder deres egne toldsatser overfor de udenforstående. Danmark er gennem GATT-aftalerne bundet til ikke at indgå i en toldunion med højere toldsatser, end et gennemsnit af deltagerlandenes hidtidige toldsatser, hvilket vil begrænse den rent toldmæssige virkning af en nordisk

bejde indenfor radio, TV. og presse. Et sådant kulturelt samarbejde er utvivlsomt en nødvendighed for at undgå den nordiske kulturs udslettelse under det udbyggede europæiske samarbejde, som før eller senere vil komme.

Europas eneste håb: at England og Norden kommer i Rom-unionen.

LAD mig så til disse betragtninger føje, at et nordisk samarbejde ikke repræsenterer et alternativ til et europæisk samarbejde. Norden er i økonomisk

NORDISK TOLDUNION...

toldunion i nogen grad, men dannelsen af en toldunion vil dog formodentlig støde på modstand fra vore EFTA-partneres — og ganske særlig fra Englands — side.

Et nordisk samarbejde kan udmærket blive effektivt uden en toldunions ydre form. Dette kan ske ved, at forhandlingerne med vore markeds partnere knyttes sammen, således at de skandinaviske lande gensidigt støtter hinandens krav. De nordiske lande er hver for sig ikke særlig betydningsfulde, men samlet udgør de et væsentligt marked for resten af Europa. De nordiske landes indbyrdes arbejdsdeling og dermed de enkelte landes effektivitet vil yderligere kunne fremmes ved at landenes samhandel og tekniske samarbejde søges udbygget i højere grad end i dag. Her er det væsentligt, at landbrugs- og fiskeriproblemet løses, eksempelvis ved at Norden opnår en fælles landbrugs- og fiskeriordning.

Dette nordiske samarbejde kan næppe etableres uden opgivelse af suveræniteten til en fælles nordisk myndighed, men heri skulle næppe ligge nogen større risiko.

De nordiske landes lovgivning er allerede søgt bragt i nogen overensstemmelse — f. eks. er vekselloven, købeloven og varemærkeloven resultater af nordisk samarbejde på lovgivningens område — og dette arbejde må yderligere fremmes. Også på det kulturelle område bør Norden søge at samarbejde, først og fremmest ved koordination af undervisning og forskning, men eksempelvis også ved et samar-

henseende en så lille og så ensartet sektor, at landene må placere størsteparten af deres udenrigshandel udenfor de nordiske lande. Vi bør derfor i den givne situation, uafhængigt af udbygningen af det nordiske samarbejde, i videst muligt omfang udbygge samarbejdet med vore EFTA-partnere. Dette kan ske ved en hurtigere afvikling af de indbyrdes toldskrænker, end hidtil planlagt, ved udvidelse af samarbejdet til også at omfatte fri arbejdskraft- og kapitalbevægelighed, koordination af uddannelse, lovgivning etc. og ved udvidelse af deltagerantallet i EFTA. Derudover bør vi i videst muligt omfang søge handelsmæssigt samkvem med lande udenfor EFTA og naturligvis også søge i muligt omfang at opnå handelsaftaler med lande indenfor De Seks.

Før eller siden vil forhandlingerne om Englands og dermed også Danmark-Norges optagelse i Fællesmarkedet blive genoptaget. Dette er simpelthen en uundgåelig udvikling. Det er også af den grund uhyre betydningsfuldt, at Frihandelsområdet udbygges i tiden indtil sådanne forhandlinger optages, da England og Norden derved opnår en bedre forhandlingsposition.

Det er utvivlsomt Europas eneste håb, at England, Norden og så mange lande derudover som muligt, tilsluttes Fællesmarkedet på den ene eller den anden måde, for derved at modvirke tendenserne til dannelse af en isoleret magtblok, og for at fremme den internationale arbejdsdeling og medvirke til økonomisk vækst for alle nationer. *Mogens Camre.*

en SF et helhjertet ønske derom

Advarsel mod toldunion udenfor EFTA.

Jan Stage, formand for Clarté:

EN nordisk toldunion indenfor EFTA vil kun have ret begrænsede virkninger og vil i bedste fald tjene til at knytte de nordiske lande lidt tættere sammen, end det for øjeblikket er tilfældet, men man kan også forestille sig et andet forløb: nemlig at en sådan union kan komme til at virke som en slags overgangsordning under hvilken Sverige drages nærmere til markedsplanerne og de tre nordiske lande som helhed vænner sig til de overstatslige organer, der arbejder på at slutte De Seks og De Syv sammen i én bred handelsalliance rettet mod den Sino-sovjettiske blok. Det må derfor frarådes, at Danmark som *eneste* skridt efter Bruxelles-sammenbruddet søger at arbejde for en sådan nordisk toldunion, idet denne aldrig ville kunne modarbejde udbygningen af kløften mellem Øst og Vest.

Men hvis Danmark *udover* dette søger at arbejde for en virkelig international handel på tværs af politiske skel, evt. gennem deltagelse i en verdensomfattende handelskonference således som det for nylig har været foreslået, har vor stilling som nation ikke alene økonomisk men også politisk fået perspektiv.

Danmark skal ikke sammen med Norge og Sverige begrænse sig til snævre vestlige handelsunioner med større eller mindre fare for at blive bundet på hænder og fødder. Nej, Danmark skal sammen med Norge og Sverige i det tilfælde, at Fællesmarkedet lukkes for os søge at oprette nye handelsforbindelser til det socialistiske marked og udbygge de allerede bestående til dette, til U-landene, ja til enhver nation, der *vil* handle med os og aftage vore produkter.

Gerne en nordisk union – åben til alle sider.

HERTIL vil nogen mene, at samhandelen med de socialistiske lande næppe vil kunne erstatte de afsætningsmarkeder vi taber, hvis vi holder os uden for markedsblokkene. Det er heller ikke meningen, at en sådan samhandel skal virke erstattende, thi ligemeget om der oprettes nok så mange handelsblokke, så vil vore varer altid kunne finde afsætningsmuligheder inden for disse — af den simple grund, at ingen grænser i længden kan stoppe forretningsfolk og hele stater i at gøre en såkaldt god handel.

En nordisk union, der handlede med COMECON, med EFTA og med EEC ville være realisabelt og økonomisk fordelagtigt — og desuden virke for en større forståelse nationerne imellem.

En nordisk toldunion som en enhed inden for EFTA derimod vil næppe hjælpe os ind på den vej, men ville låse os fast i den fortvivlede position, vi for øjeblikket befinder os i — hvor vor handels-

politik er bestemt af NATO-politikken og vort kunstige forhold til den vestlige alliance vendt mod øst.

Jan Stage.

Et stærkt nordisk samarbejde.

Den fungerende formand for Hørupgruppen, Mikal Rode skriver:

ET direkte svar på spørgsmålet ville kræve mere sagkundskab end undertegnede har. Men utvivlsomt bør de nordiske lande under deres arbejde med markedsproblemerne holde sig klart, at de i kraft af deres store import forenet ville udgøre en handelspolitisk magt som man ikke kunne se bort fra. Og kunne der skabes et så stærkt nordisk samarbejde som det af Poul Overgaard Nielsen foreslåede, ville det være en stor lykke.

De vigtigste muligheder som Danmark i øvrigt, alene eller i nordisk samarbejde, bør søge og udnytte, turde fremgå af følgende:

Fællesmarkedets lande er ikke ved forhandlingernes sammenbrud tabt som kunder for Danmark eller andre nordiske lande: de vil ønske at sælge til os, og forstå, at så må de også købe hos os.

Fællesmarkedets lande er i øvrigt kun en lille del af Verden, og hele den øvrige del af denne står os mere åben for samhandel når vi ikke forskanser os bag Fællesmarkedets told- og fæstningsmure. Tilmed må det ventes at den øvrige del af Verden vil blive mere og mere købedygtig.

Ved at bidrage til den internationale samhandel bidrager man desuden til fredens befæstelse; man vil så med ekstra god grund kunne nedskære rustningsudgifterne, hvilket ville spille en stor rolle over for evt. økonomiske overgangsvanskeligheder.

Ved at bruge massepåvirkningsmidlerne til at fremme demokratisk tænkemåde og kærligheden til det bedste i demokratisk livsform, vil man kunne opnå, at danskerne, hvis det i det hele taget bliver nødvendigt, gerne begrænser brugen af biler, cigaretter og importeret pop m. m., til fordel for en økonomisk sanering på selvbestemmelsesrettens grund.

Ved at bruge deres fantasi til at kombinere de to kendsgerninger, at en stor del af Verden lider af sult, mens en anden lider af overproduktion, vil de levnedsmiddelproducerende lande måske kunne bringe begge disse lidelser til ophør; bl. a. kunne de frembringe højtforædlede, holdbare levnedsmidler, der sælges på langstrakt kredit.

I det hele taget vil man sikkert opnå mere hvis man bevidst prøver at forme industriens og handels udvikling sådan som det er bedst for menneskene, end hvis man prøver at gætte hvor den blinde udvikling fører hen, og løber i forvejen og står og bukker.

Mikal Rode.

Skal Fællesmarkedet blive ét vældigt vestligt supermarked

Dilemma for franske venstreorienterede

*Vi har med mellemrum fået at vide, at socialisterne i de seks lande stærkt ønskede Englands og de nordiske landes indlemmelse i Romunionen — og man har dertil kunnet svare, at det tror pokker ... Men problemerne er jo ikke afsluttede med sammenbruddet i Bruxelles og spekulationerne over Europas fremtid flourerer. ... »Et socialistisk Europa som lidt efter lidt liberaliseres, og et liberalt Europa, der efterhånden socialiseres burde en dag kunne mødes« ... skriver en af Frankrigs fremtrædende venstre-intellektuelle, J.-M. Domenach i en afhandling i sit tidsskrift *l'Esprit*, som her refereres af cand. mag. Ellen Nielsen. Domenach spekulerer og filosoferer med et perspektiv, som er fremmed for vor hjemlige debat.*

FÆLLESMARKEDET og dets problemer anskues i Frankrig naturligvis ud fra, hvad man der mener tjener dette land bedst, og altså ud fra en anden synsvinkel end herhjemme. Den modstand, der var i starten i 1958, har stort set lagt sig. Det franske kommunistparti forudsagde de frygteligste følger for Frankrig, hvis det gik med i De Seks. Det må nu indrømmes, at de ikke slog til. Situationen med gaullismens sejr i efteråret og den franske afvisning af England er imidlertid ved at skabe splittelse i dele af venstreoppositionen. I PSU (det forenede socialistparti) er der folk, som regner med det gaullistiske styres varighedskarakter og nu ikke længer er mod en selvstændig fransk atomstyrke. (Claude Bourdet er af en anden mening og er derfor så godt som sat ud af sit eget blad »France-Observateur« af sin medredaktør Gilles Martinet).

Hvor bittert et dilemma andre venstresocialister befinder sig i m. h. t. Europa og dets integration ser man af en artikel (skrevet inden de Gaulles pressekonference 14. januar) i »Esprit«'s februarnummer af redaktøren, J.-M. Domenach, der forklarer, hvorfor han nu på langt sigt går ind for både et økonomisk og et politisk europæisk fællesskab.

Domenach opregner de begivenheder, som har æn-

dret forholdene: Algerkrigen endt, Cubakrisen, Europas udvikling, og gør derefter Fællesmarkedets »succes« op: Trods den gaullistiske nationalisme, konstaterer han, er der en europæisk realitet på vej, som ikke kun består i landenes sammensmeltning.

Det vældige udbud af varer.

HVERT af De Seks' lande har fået sin andel i markedsudbyttet. Europalandsene er ved at blive velfærdslande. Den jævne franskmand møder nu håndgribeligt Europa, når de mange nye supermarkeder lancerer deres Benelux-uge, Tysklands-uge eller Italiens-uge i form af et vældigt udbud af tillokkende varer fra disse lande.

Skal da Fællesmarkedet blive eet vældigt vestligt supermarked, eller vil det kunne blive basis for en politisk union af de europæiske lande alene, spørger nu Domenach. Og han svarer selv:

Det første er, hvad USA og mange tredjelands ønsker. Pakistan har givet udtryk herfor i Paris, og i FN krævede uforpligtede delegationer en debat om Fællesmarkedets omdannelse til verdensmarked. Hvis udviklingen går i den retning, vil Fællesmarkedet kun blive spiren til et verdensmarked og ikke indledning til en ny politisk enhed, erklærede en taler ved et møde i Strasbourg i 1962.

Domenach finder dette perspektiv besynderligt, men det må jo undersøges. Udvidet til verdensplan kunne den europæiske metode måske have en vældig stimulerende virkning og øve stor tiltrækning på de uforpligtede lande og derved bringe den kommunistiske verden i en vanskelig situation. Det er sandsynligvis dette USA's ledere stiler efter. Derfor deres angreb på det »egoistiske« Europa.

Verdensmarkedet som de gigantiske monopulers imperium.

NU kunne det muligvis også tænkes, at en sådan verdensudbredelse af kapitalismen og den medfølgende velstand netop kunne berede jorden for en socialistisk omdannelse? Det sætter Domenach et spørgsmålstegn ved. Dette verdensmarked må bekæmpes, fordi det kaster os tilbage til den økonomiske konkurrences brutaleste former og til under-

trykkelse af ethvert tilløb til socialisering og plan-økonomi i Europa og i tredjelandene: Gigantiske monopoler ville oprette et imperium, som ingen kunne sætte sig op imod. Der er allerede på europæisk plan en kartellisering i gang, som fagbevægelsen ikke har midler til at kæmpe imod. De amerikanske investeringer er allerede i fuld gang. Resultatet ville snart blive, at mammuttrusterne i USA ville tvinge deres vilje igennem i Europa og kolonisere vor økonomi. Hvor ville da vor franske »Plan« blive af, og hele den tilsigtede europæiske »programmering«?*) U-landene måtte enten isolere sig i deres fattigdom eller gå med til at blive kunder, som monopolerne udbyttede og blot nogenlunde holdt i live. De ville i alt fald miste ethvert håb om selv at kunne ordne deres forhold ved en streng politik forbundet med økonomisk planlægning.

Men den socialistiske tanke med menneskets kontrol over økonomien har nu slået for dybe rødder. Den skal ikke sluges af det frie erhvervsliv, selv om det skal koste ofre. Verdensmarked — lad gå, men i hvert fald ikke på den måde hvorpå det europæiske marked blev til i det 19. århundrede med udbytning af menneskemasserne (nu ville det ikke være et nationalt proletariat, men *et proletariat af nationer*) med politisk vold og krige. Der må først ske et politisk og socialt fremskridt, en udvidelse af den demokratiske kontrol med økonomien.

Domenach ser meget godt, at en britisk indtræden i Fællesmarkedet kan befordre faren for det vildt voksende verdensmarked, ved at danne en bro til det amerikanske marked. Men han peger på, at den britiske stærkt organiserede arbejderklasse ville betyde en styrkelse af det europæiske venstre — forudsat at den accepterer sit europæiske tilhørsforhold og ikke bliver ved at søge skjul i en mærkelig konservativ demagogi.

Økonomisk integration må medføre politisk planlægning.

DE SEKS smedes sammen gennem en langsom og automatisk proces. Nået til et vist punkt kræver den en politisk forandring. De Gaulle modsiger sig selv, når han både opmuntrer den økonomiske integration og fastholder staternes politiske suveræniteten. Derved kan den franske *plan* ikke fortsættes i den europæiske økonomi, hvor kapital og arbejdskraft frit vil cirkulere, og de enkelte lande kan mindre og mindre gribe ind. Planlægningen må blive europæisk, men må selvsagt ikke overlades til interes-

sernes frie spil, heller ikke til teknikerne, selv under ministerrådets kontrol. Den kræver uundgåeligt en myndighed og en målsætning, altså en politik.

Planlægningstanken har allerede vundet terræn i Belgien, Holland og Italien. Den må videre. Den *laissez-faire*, der endnu hersker (i Tyskland bl. a.) må vige for noget mere rationelt. Hvis overflods-samfundet med dets tilhørende pop-kultur skal modarbejdes, må det være på europæisk plan.

Europa må ophøre med at være en brik i spillet.

I SPØRGSMÅLET om atomslagstyrke finder »Esprit«'s redaktør, at valget er tragisk. Han vil helst, at Europa helt opgav atomoprustningen og lod pengene gå til U-landenes opbygning. Men er det muligt? eller er det bedre at tilstræbe et Europa med eget forsvar? »Jeg har intet svar,« siger han ærligt. Desuden er der hele den videnskabelige forskning og industrielle udvikling, som er knyttet til atomvåbnenes fremstilling. I dette perspektiv ser Domenach de Gaulles planer: Europa må en dag høre op med at være en brik i spillet, det må selv blive kernen i en magt på verdensplan.

Denne politik kan synes vendt mod Sovjet-blokken. Men på længere sigt stiler den mod et autonomt Europa, som frigjort for amerikansk overhøjhed vil se mere imødekommende ud for øst. USA ønsker ikke dette, derfor dets pres: »hvis I vil være selvstændige, overlader vi jer til jer selv; hvad vi må tilgodese er »den livsvigtige nødvendighed for USA at bevare initiativet i den nukleære udvikling«.«

Den eneste rednig fra dette dilemma er efter Domenachs mening, hvis de to Store i nær fremtid kan enes om nedskæring af atomrustningen. Da ville både fransk og engelsk atomslagstyrke være en absurditet.

Længe endnu må nationerne spille deres rolle.

ET selvstændigt Europa — men hvilket Europa?

Der er jo også den iberiske halvø og folkedemokratierne. For Spaniens og Portugals vedkommende må betingelsen for tilslutning være diktaturstyrets ophør. Men de andre? Det kan meget vel tænkes, at den ægte forståelse af Europa er mere levende i lande som Polen og Jugoslavien end i Tyskland og Italien, og de bør vel ikke for stedse være udelukket fra det Europa, som også er deres. Hvis imidlertid muren i Berlin skal forlænges til Lübeck og Triest, kan det have lange udsigter.

Tålmodigt må vi fra Vesten gå videre i retning af planøkonomi og socialisering. Et socialistisk Europa som lidt efter lidt liberaliseres, og et liberalt Euro-

*) Et af de nye tekniske udtryk, som er ensbetydende med den bearbejdelse af materialet, koderen foretager, før det overlades til en af tidens »tænkende« maskiner at udfinde facit.

pa, der efterhånden socialiseres, burde en dag kunne mødes. Men disse udsigter er meget langt fra at være sikre. Endnu er Europa mere de frie foretagenders end det er arbejdernes og den demokratiske socialismes Europa.

Der må derfor oprettes kontrolorganer sammen med magtorganerne. Vi må lægge frøet til en demokratisk europæisk stat. Og det er vi absolut ikke rede til for øjeblikket. Længe endnu må nationerne spille deres rolle, de må være en demokratisk instans til forsvar mod uansvarlighed og europæiske myndigheders overgreb.

Redaktør Domenach slutter sine overvejelser med nogle tanker om de »europæiske værdier«, idet han advarer mod at se for meget tilbage. Målet må sættes i fremtiden, og det må ikke være blot en kopi af Amerika. Det Europa, som har været gennem frygtelige kriser, fascisme, krige, koncentrationslejre og frihedskamp — det må have andet at byde verden end overflodssamfund, pop og reklame. På alle fronter må mennesket gå fremad samtidig. Vi ved ikke endnu hvad det kan blive til.

Men måske er det sådan, at vi egentlig kun kan skabe det, vi ikke kender.

Rapport fra Tanganyika

Advarsel mod Fællesmarkedet.

DEN tredje afro-asiatiske konference 4.—11. februar i Moshi i Tanganyika samlede 400 delegerede fra omkring 60 organisationer (ikke regeringer) i Afrika og Asien samt observatører bl. a. fra Cuba og Latinamerika. Tanganyikas præsident Julius Nyerere ledede mødet. Der vedtoges en generalerklæring (genlivet i den franske presse) om tre opgaver, som de afro-asiatiske folk skulle arbejde på i det kommende år:

1) intensivere kampen mod kolonialismen, ny-kolonialismen og imperialismen,

2) bidrage mest mulig til snarlig frigørelse i de endnu uselvstændige egne af Afrika og Asien,

3) danne nationale enhedsfronter i de endnu ikke frie lande og samordne deres aktion til gavn for frihedskampen.

Man bestemte endvidere, at de afro-asiatiske stater bør yde finansiell og militær hjælp til denne frihedskamp og give politisk asyl til de nationalister, som bliver ofre for kolonimagternes undertrykkelse.

En af de ca. 30 mindre erklæringer advarer mod tilslutning til Fællesmarkedet og anbefaler landene at udvikle deres handelsforbindelser indbyrdes og med de socialistiske lande.

KONFERENCEN domineredes i øvrigt af konflikten mellem Indien og Kina. Da den indiske delegationschef Lall erklærede, at den »påtvungne konflikt« betyder en fare for det afro-asiatiske samarbejde, og krævede Bandoeng-principperne overholdt, høstede han bifald fra alle undtagen kineserne, og senere kom det til en skarp debat mellem de to

landes delegerede, hvor Lall forlangte at sagen skulle behandles af konferencen. Dette modsatte den kinesiske delegation sig, støttet af Sovjet, mens Tanganyika og den forenede arabiske republik holdt med Indien. Inderne truede så med at forlade konferencen og organisationen i det hele taget. Det skete nu ikke, takket være afrikanernes og vistnok også Sovjets mægling. Man enedes om, at mødet skulle vedtage en »anbefaling« i stedet for en »beslutning«, hvori Kina og Indien anerkender Colombo-mødets forslag om indisk-kinesiske forhandlinger om grænseproblemet. Denne »anbefaling« blev da også vedtaget, og bagefter gik Lall hen og trykkede den kinesiske delegationsleder Liu Niu Gyi i hånden.

ISRAELS stadig livligere kontakter med Afrika, især Tanganyika, Madagascar og Uganda, blev angrebet af de mellemøstlige lande. Indonesien angreb dannelsen af Stor-Malaysia, der byggede på en »ny-kolonialistisk« plan. Den delegerede fra Singapore blev bortvist fra mødet efter at have erklæret sin skuffelse over, at man lod sig lede af de kinesiske kommunister og indoneserne.« En resolution krævede amerikansk tilbagetrækning fra Okinawa, og der protesteredes mod, at USA havde spioner i sine fredskorps.

Hvad Kina i øvrigt angår, havde Chou Enlai sendt et budskab, hvori han advarede mod de imperialistiske metoder, der kunne føre til splittelse af den afro-asiatiske solidaritet.

Fællesmarkedet blev voldsomt kritiseret, bl. a. fra Kenyas side, som »et af de farligste redskaber for ny-kolonialismen«. Kenya besluttede i øvrigt at boykotte debatten, fordi Somaliland fremkom med visse territoriale krav.

For tyve år siden - et tidsbillede

Poul Overgaard Nielsen: ... *men aldrig skal et folk forgå*«. Braner og Korch. 207 s. Kr. 18,75.

MAN interesserer sig for besættelsestiden. Bob Ramsing har i radioen haft en serie »20 år efter« som (på en enkelt undtagelse nær) har været fremragende — ligetil og usentimentale. Der udkommer også nye udgaver af gamle bøger, som efterspørges af en ny generation af bogkøbere.

Blandt de atter udkomne er Poul Overgaard Niensens »... men aldrig kan et folk forgå«, som i mange år ikke har været til at opdrive.

Den fortæller om frihedskampens unge menige, er hovedsageligt bygget over beretninger og dagbogsoptegnelser af et ungt par Svend og Suzanne. De er ikke enestående, men typiske for dem der gjorde den form for illegalt arbejde, som sjældent var gennemorganiseret som de store sabotager og oftere blev udførte pr. inspiration end efter omhyggelig planlægning. Større aktioner og små mellem hinanden. Sådan var de unge for tyve år siden — så rå, dumdristige og selvopofrende.

Det er spændende og utvivlsomt er hvert ord sandt. Mon atomkampagnens unge ikke vil finde et og andet af sig selv hos Svend og Suzanne og deres kammerater — samme trang og ønsker. Men tiden var hård dengang, handlingerne blev skrappe og direkte — og ikke alle de implicerede overlevede.

Overgaard Niensens bog et *et tidsbillede*. Unge, der læser den, vil vel både føle sig tiltrukket og frastødt; de må da erindre at periodens provokationer var så voldsomme og tæt inde på livet, at man måtte gribe de muligheder, der lå nærmest for at frelse sig fra undergang. R—g.

Teaterkritikeren

SPIELVERDERBER ELLER FORMIDLER?

Kritik må sættes i relation til livet og samfundet

EN teaterkritiker tager sig højst forskelligartet ud alt efter hvor man ser ham fra. Som *publikum* ser ham, er han (med Frederik Schybergs udtryk) »manden, der sidder på sin øde ø af surhed midt i et frådende hav af begejstring«. Kritikeren er ham — eller hende — der forhindrer folk i at more sig. Det er ham, der fortæller dem, at det, de synes var morsomt i teatret, i virkeligheden slet ikke er morsomt.

Fra scenen tager kritikeren sig endnu værre ud. Der er han ikke bare *spielverderber'en* (selv om man nok i et åbenhjertigt øjeblik kan aflokke skuespilleren en udtalelse om, at visse (langtfra alle) kritikeres tilstedeværelse godt kan tænkes at virke som et incitament for den kunstneriske ydelse), der er han simpelthen den personificerede ødelæggelse. Historien om de sårede forfængeligheder har Schyberg kaldt teaterkritikkens historie. Det går på skuespillerne, men man kunne forenkle og samtidig udvide definitionen med slet og ret at kalde teaterkritikkens historie for historien om forfængelighederne og derved få kritikere med. Den, der har hørt to inkarnerede teaterkritikere tale sammen om hver sine anmeldelser, vil sikkert indrømme, at skuespilleren og kritikeren hvad forfængelighed angår ikke har noget at lade hinanden høre.

NU kritikeren selv, hvad må man forlange af ham, hvad må han forlange af sig selv? Visse rent faglige færdigheder er selvfølgelig vigtige forudsætninger for hans funktion. Det gamle krav om at kunne adskille en teaterforestilling i dens bestanddele og ikke bebrejde skuespilleren, at teksten er svag eller forfatteren, at instruktøren har misforstået ham, er selvfølgelig ufravigeligt, omend selv for en erfaren kritiker altid vanskeligt at opfylde. At skille en skuespillers og en instruktørs arbejde ud fra hinanden i udformningen af en forestillings enkelte figurer kan være uhyre vanskeligt, selv for fagets egne folk, ja måske endda selv for de implicerede.

Men grundlaget og det altafgørende for en kritiker er naturligvis den kritiske *holdning*. Det er den, der afgør hans kvalitet og betydning som kritiker. Jeg ser i denne forbindelse helt bort fra skrivefær-

dighed, belæsthed, åndfuldhed og genial formulerings-evne. Det er pragtfuldt, men næppe afgørende for, hvad en kritiker er værd. Og hvor disse gode gaver til en skribent ikke er forenet med holdning og fasthed, må de hellere mangle. Så er der dog en chance for, at mennesket vælger sig et andet erhverv. Den glatte, elegante og velskrevne men holdningsløse kritik er farlig, fordi den er så besnærende.

Frederik Dessau skriver om teaterkritikken, der i trit med teaterkulturens (langsomt) voksende demokratisering vil blive stillet overfor nye forøgede krav, en kritik, der både er korrigerende og supplerende.

EN teaterkritiker må have en mening med det, han foretager sig, hvormed jeg ikke mener, at han hensynsløst bør forfølge et eller andet mål, men blot dette, at han må sætte det, han oplever fra scenen i relation til livet og samfundet omkring sig. Ingen kritiker behøver at være upartisk, upersonlig og objektiv. Hvad skulle man overhovedet med objektiv kritik, dersom noget sådant eksisterede. Selv et fotografi af en teaterforestilling vil være udtryk for en eller anden form for kritisk vurdering hos den, der holder kameraet og beskærer billederne. En amerikaner har sagt det meget træffende: *there is no such thing as an impersonal critic, because there is no such thing as an impersonal person.* (En upersonlig kritik findes ikke, fordi der ikke findes en upersonlig person).

En kritiker må møde op med alle sine private fordomme, al sin partiskhed og alle sine forudfattede meninger — alt det, der tilsammen udgør hans personlighed, har den engelske kritiker *Kenneth Tynan* sagt. For kritikeren har ikke andet at sætte ind på opgaven. Han kan ikke benytte sig af andre kriterier end sine egne. Hans meninger må blive en sag mellem ham selv og det, der foregår på scenen. Det er det, han er kommet i teatret for at udsætte sin personlighed for, og det er resultatet af denne påvirkning, der må blive hans kritiske vurdering.

KENNETH Tynan har forenklet kritikertyperne til to: den første siger om et skuespil: »*Dette stykke er godt. Derfor kan jeg lide det.*« Den anden type (som han selv tilhører) siger: »*Jeg kan lide dette stykke. Derfor er det godt.*«

At nærme sig teatret som kritiker uden andet formål end at registrere det, smage på det og give det karakter, forekommer mig temmelig meningsløst. Uanset hvor sympatisk, forstående, indfølelse, intelligent og erfarent kunstelskende en sådan kritik udøves, er og bliver den en funktion i et tomrum. Tesmageri.

Der må bestå en intim forbindelse mellem det, der sker på scenen og det, der sker i verden. At opfatte dramaet på teatret som noget, der hviler i sig selv, som noget, der godt kan udskilles fra politik, økonomi og etik, som en *ding an sich* — det er vel den største fejltagelse en kritiker kan gøre sig skyldig i.

TEATRET går sammen med al anden kultur i dag en demokratisering i møde. Det er, især herhjemme, en tur i sneglefart, men retningen er ikke til at tage fejl af. Teaterkritikken vil gradvis blive stillet overfor nye krav ved en sådan demokratisering, både fra sine læsere og fra sine chefredaktører. De sidstes fordringer vil uden tvivl være de skrappeste, for intet steds bliver den såkaldte jævne mands interesser varetaget mere radikalt og energisk end der, hvor der er en økonomisk gevinst at hente. Man kan jo altid kalde det kærlighed til folket, hvis man ellers er i stand til at overdøve kasseapparatet. Kravet om at skrive kort, klart, utvetydigt og letfatteligt om den kunst, der er lang, og som i det store og hele går ud på at vise os, at tilværelsen er alt andet end klar, utvetydig og letfatteligt, et sådant krav, dikteret af økonomiske interesser, som måske tilmed er misforståede, kan jo ikke

have ret meget med ordentlig teaterkritik at gøre.

En anden ting er, at efterhånden som et nyt publikum bliver vundet for teatret, øges behovet for teaterforståelse, og her vokser kritikens opgave med tiden. Hvor en vis form for teaterkritik, navnlig af den ældre skole, har været tilbøjelig til at interessere sig uforholdsmæssigt meget for de mere subtile æstetiske nuancer i skuespillernes spillestil og teknik og den glansfulde personlighedsudfoldelse sammenlignet med tidligere tiders dito osv. på bekostning af det, det egentlig drejede sig om: en forestillings grundholdning og idé, dens forbindelse med noget væsentligt i tiden etc. — da er det ligesom den nyere kritik koncentrerer sig om teatrets forbindelse med det, der sker udenfor teatret, med teater i en større social sammenhæng.

DER er ingen tvivl om, at alt for dybsindig æstetik og alt for subtile sammenligninger irriterer en teatergænger, hvis hukommelse ikke — som mange kritikeres — spænder over flere århundreder, og at for megen spidsfindighed i virkeligheden stiller barrierer op imellem publikum og teateroplevelsen. Der vil utvivlsomt blive et stadigt stigende behov for en, om ikke ligefrem pædagogisk, så i hvert fald i høj grad vejledende form for kritik. Pædagogik og vejledning bliver let forklarende og nedladende, og det er selvfølgelig ikke det, man ønsker. Hvad man kunne ønske sig var en udvikling af teaterkritikken, så den i højere grad endnu kom til at virke i forlængelse af teaterforestillingen, hvad der naturligvis ingeniørlunde er uforeneligt med, at den kan være skarp og revsende, hvis det passer den. En kritik, der både er korrigerende og supplerende. Sådant er megen teaterkritik, når den er bedst, og sådan tror jeg den tjener sine formål bedst.

Frederik Dessau.

FRA den 11. til 15. marts holdes et møde i London under titlen: »Towards a World Economic Conference« — på vej til en verdensøkonomisk konference. Blandt indbyderne står: Attlee, Boyd-Orr, professor Carrington og parlamentsmedlemmerne Noel Baker og A. E. Oram.

FN 17. generalforsamling besluttede, at der skulle finde en konference sted om *udviklingen af handel*; den skulle helst afholdes i tilslutning til rådets møde i juli 63, men under ingen omstændigheder senere end i 64 og Khrustjov har på Sovjetunionens vegne erklæret sig for indkaldelsen af en *nationernes økonomiske verdenskonference*. Un-

der disse omstændigheder har man i Storbritannien ønsket at tage initiativet til skabelsen af en platform, hvor man kan udveksle synspunkter om muligheden for et verdensomspændende møde om økonomi og handelsudvikling.

Mr. Richard Briginshaw, der er London-konferencens generalsekretær gør i sine informationer til de indbudte bl. a. rede for Kennedys svar til Canadas premierminister Diefenbaker, da han foreslog et møde af denne art. Kennedy svarede, at man måske kunne overveje en forhandling mellem interesserede på embedsmandsplan.

R. B. tilføjer: ... »Vi er ganske

klare over, at den amerikanske præsident ikke helt og fuldt støtter ideen om en verdensøkonomisk konference, men vi føler os overbeviste om, at nødvendigheden heraf og de almindelige krav herom vokser i alle lejre — hvis det i forbifarten må være mig tilladt at sige sådan — måske med undtagelse af EEC (fællesmarkedslændene). I fællesmarkedet stræber den grundlæggende politik jo stadig mod dannelsen af et strengt begrænset handelsområde. Vi håber EEC vil sende repræsentanter til Londonkonferencen og gøre indsigelser, hvis vi har misforstået situationen« ... Der er sendt flere invitationer til Danmark.

Kryds på ryggen af de uduelige

TAGE Voss råbte ordet *demokrati*. Og nu sidder han vel og venter på anelsen af et ekko.

Men det var et råb i ørkenen.

Ikke blot, fordi politikerne ifølge traditionen hælder vand ud af ørerne, når der råbes uartige ord efter dem. Heller ikke, fordi folk med samvittighed og overbevisning er til ulejlighed. Heller ikke, fordi folk, som vil noget andet end kun deres eget, træder i de politiske cirkler, fordi de ikke er *realpolitiske*. I Guder! Hvor er det ord misbrugt til grænsen af fornærmelse.

Men det blev et råb i ørkenen, fordi Tage Voss vendte ryggen til os. Han ser den måske slet ikke.

Men den er der!

»Folket kan gå i protestmarch med en plakat, hvis politiet tillader. Det er demokrati i Danmark,« siger Tage Voss.

Men når han derefter råber: »Demokratiet er dødt« — så må jeg svare ham:

— Folket går dog i protestmarch.

Jeg ved godt, at størstedelen af politikerne bliver sure og gale i hovedet. Men de politikere, som ikke forstår, at over *alle* problemer med Rom-unionen, valutabalancen og arbejdskonflikter er deres første og fornemste opgave at styrke og udbygge demokratiet og vogte ytringsfriheden, *de må ganske enkelt udskiftes!*

Det er befolkningens træghed, uviljen mod at skifte kandidat, troen på, at een idiot i folketinget tæller mere end 10 kloge udenfor, det er alt det, der skal overvindes.

Det kan nytte, og derfor er demokratiet ikke dødt — endnu!

Tage Voss tror det heller ikke selv, for han siger jo:

»For os kan skismaet blive en folkelig rejsning for at genskabe demokratiet.«

Lad os skabe den folkelige rejsning!

Hvis vi angriber *personer* uden at angribe *personligt*, kan vi vel bære den risiko selv at blive angrebet. Lad os sige ligeud, at politikere handler politisk forbryderisk, når de gør det.

Lad os tage fat i de store uden at glemme de små: i sygehusbestyrelser, byråd, skatteråd eller skolekommissioner. Lad os sætte tydelige kryds på ryggen af uduelighed, uærlighed, løgnagtighed og fordrejninger.

BREVE

Lad os bruge dagblade, tidsskrifter, personlige samtaler, løbesedler, pjecer, lad os bruge telefonen — og for dem, der har adgang til det, radio og fjernsyn.

Tage Voss har ret så langt, at dansk demokrati og ytringsfriheden står ved afgrundens rand, eller, om man vil, et fingerknips fra døden.

Derfor må vi gøre noget!

Vi må sige tingene ligeud, vi må sætte patienten på den rigtige diæt, vi må overvinde autoritetstroen og den almindelige mands lille angst for ubehageligheder, for *selv* at mene noget.

Og vi er flere, end De tror, Tage Voss! — Vend Dem om og se os.

Der er ingen grund til at råbe i ørkenen. Poul Overgaard Nielsen.

*

Tage Voss' gravtale over „demokratiet“

NOK er døden noget trist noget, men når den døde som det parlamentariske demokrati for Voss er både en affældig og en temmelig fjern slægtning, og når tilmed døden både er ventet og længe forudset, så må der være måde med en marxists grådskvalte jammer. Vi marxister har jo ellers den fordel, at vi har annammet Marx', Lenin's og Trotskij's socialistiske metoder til analyse af det kapitalistiske samfund. Vi er jo helt fortrolige med både diagnose og prognose. Og derfor er det mere nærliggende at ofre lidt tid på terapien, ikke for det døende parlamentariske demokrati, men for samfundet der består, for os alle. Kære med-læge og med-marxist, du som har fået Apollons så sjældent forenede gaver både at kunne erkende rationelt og tænke videnskabeligt og at kunne udmønte erkendelsen i et dansk sprog, som også menigmand kan forstå, af dig og af de andre skrivende folk af din kvalitet kræves det nu, at I omsætter jer viden med lidt lys over fremtiden, og anslår lyrens mere lyse og muntre strenge; at I viser os lovmæssigheden både for opløsningsprocessen, der givetvis ikke kan forventes at forløbe uden grimme degenerationstegn og tillige for overgangsperioden, hvor veerne under det nye samfunds fødsel ikke kan skræmme en læge.

Lad så de virkelig hårdt ramte, de vidløse, de rådløse, løbe rundt i forvirring som får i tordenvejr. Men når de voksne, de klartskuende, nedsynker i gråd, så blir børnene hysteriske. Sagt med politisk mæle: sår vi fortvivelse, høster vi fascisme. Som Hørup engang sagde til sine vælgere: »Hvorfor så forknytte, det er jo os, der har ret.«

Georg Moltved.

*

Teater som værktøj

BJØRN MOE omtaler i sidste nummer af F.D. teatret som en *samfundsnødvendighed*. Hermed erkender han det ansvar, der pålægges teatret, i dets forsøg på at udfylde den stedse dybere kløft mellem det moderne teater og publikum. Men for at gøre teatret til brugsgenstand må behovet selvsagt skabes. — Teatret må overbevise »yderkredsen« vel sin redelighed og sin stillingtagen, og samtidig *animere ved sin udformning*, få folk til at deltage.

Den akutte teatersituation siger ikke blot noget om publikums træghed og dets reaktionære fjendtlighed overfor kunsten — men i nok så høj grad en del om *teatrets ønsker om at bevare de bestående former!* Jeg er enig i Moe's centrale placering af skolen. Undervisningen bør i højere grad stimulere til nysgerrighed overfor teatret! Alt for mange mennesker ved ikke hvordan teatret skal anvendes som brugsgenstand — et værktøj til udvidet virkelighedserkendelse (måske derfor føles intet behov for det). Jo, dramaundervisningen trænger til at reformeres — teatertraditionerne ligesa.

Arnold Weskers Center 42 bevægelse — med dens mangfoldige udtryksmuligheder, dens direkte konfrontation med folket — Joan Littlewoods' Workshop Theatre turde med deres fremtrædende position indenfor engelsk teater være reale manifestationer på den forøgede teateraktivitet! Det inderlige samvær med kunstnerne i Fiolteatret finder imervæk stor publikumstilslutning... Teatrets vaner er alderdomssvækkede og slider ikke på tankerne — men de spærrer for nye!

Claus Clausen.

PS. Den 18. marts er Arnold Wesker gæst i Studentersamfundet, hvor han taler om sine opsigtsvækkende eksperimenter med folkeligt teater.

KONNI Zilliacus, labour-medlem af parlamentet har — ligesom Esther Brinch, hvis artikel findes andetsteds i bladet — besøgt Cuba i januar. Under en samtale med K. Z., da han var i København sidst i februar, gav også han udtryk for stor tillid til, at Cuba nok skulle klare sig:

USA har kun ringe held med sine forsøg på at hindre handel med Cuba. Canada sender varer dertil i større og større omfang, også den engelske handel flourer. Den socialistiske verden, på hvis støtte Cubas skæbne i øjeblikket beror, har i store træk delt opgaverne imellem sig: DDR sender videnskabsmænd og hospitalsudstyr, Tjekkosllovakiet sværindustrielt materiel, Polen har specialiseret sig i montagen af fabrikker, og Sovjetunionen sætter ind med leverancer, som ikke dækkes — eller kun delvis dækkes — af de andre østeuropæiske lande.

Zilliacus fortalte om de store mængder af olie- og metalforekomster, som man har konstateret findes på Cuba — bl. a. kobber, jern og i overraskende stort omfang nikkel. Får cubanerne først udvindingen sat i gang, vil det hjælpe betydeligt på deres økonomiske position.

★

NOTER

fra

CUBA

EN påstand går ud på, at Cuba er oversvømmet af kinesiske teknikere. Det mente Zilliacus ikke var tilfældet. Der findes ca. 30.000 cubanere af kinesisk oprindelse, der hovedsagelig boer i Chinatown i Havana, men Zilliacus var af den opfattelse, at de fremmede teknikere hovedsagelig kom fra de østeuropæiske lande og fra Sovjetunionen. Man sporer nok i visse teoretiserende politiske kredse på Cuba de ideologiske uoverensstemmelser mellem den sovjetrussiske og den kinesiske opfattelse af socialismen, men i den aktive politik spiller de overhovedet ingen rolle. — Noget mere antistalinistisk end cubanerne kan man næppe forestille sig, sagde Zilliacus: da jeg talte med en af de fremtrædende russere, der opholdt sig på Cuba på samme tid som jeg, sagde han med et smil, at russerne såmænd ikke gjorde sig forhåbninger om at få cubanerne forvandlede til en skare partitro

kommuister — al den stund de vel nærmest var at opfatte som anarkister. Men de er storartede og hjælper skal de, tilføjede russeren.

★

ZILLIACUS udtalte ligesom Gabriel Calaforra, Cubas repræsentant i Danmark i et interview i F.D. (nov. 62), at forholdet til Amerika er Cubas altovervældende problem: blev det løst, blev alle problemer løst. Cubanerne lider under manglen på kontakt med den vestlige verden og det betyder ikke bare materielle afsavn, man mangler engelsksprogede bøger på universitetet og læreanstalter og savner den vestlige verdens åndelige inspiration.

Vil amerikanerne en skønne dag angribe Cuba? Zilliacus tør ikke forsøge at svare på spørgsmålet — siger kun, at sker det, vil det sandsynligvis betyde verdenskrig.

De første dage efter russernes demontering af de militære anlæg på Cuba havde der hersket skuffelse, men man var nu kommet over det og var nået til den opfattelse, at russerne under de gældende omstændigheder bedst muligt havde sikret Cubas integritet, og at man følte sig overtydet om Sovjetunionens solidaritet.

Interesserer De Dem for politik - også imellem valgene!

Så bør De læse SF, et ugeblad for vågne mennesker, udgivet af Socialistisk Folkeparti — fornyelsens parti i dansk politik.

I SF bringes kommentarer til ugens begivenheder. SF ser på tingene med vågne, kritiske øjne. Det er selvstændigt, og det er socialistisk.

I SF kan De følge med i

den politiske og sociale udvikling ude og hjemme, set fra et socialistisk og antimilitaristisk synspunkt; arbejdspladsens og fagbevægelsens problemer og debatten om fagbevægelsens struktur;

de økonomiske vilkår i udlandet som herhjemme; kunst, litteratur, kulturdebat — og meget mere.

I SF skriver en række socialistiske politikere, f. eks. folketingsmændene Aksel Larsen, Morten Lange, Kai Moltke og borgmester Willy Brauer, kendte faglige og kulturelle personligheder og dygtige journalister.

I SF finder De foruden den politiske orientering: interviews og reportager, artikler, satiriske og litterære indslag og en fri debat om tidens problemer.

GRATIS RESTEN AF JANUAR KVARTAL

Klip langs den punkterede linje

Jeg bestiller abonnement på SF. Betalingen, kr. 10.- for april kvartal, ønskes opkrævet.

Navn _____

Adr. _____

By/postdistrikt _____

UGEBLADET **SF**
CHRISTIANS BRYGGE 22
KØBENHAVN K

Postbesørges
ufrankeret
(Modtageren
betaler
portoen)

954

RESERVERET POSTVÆSENET

Klip til bladets kant

Klip til bladets kant

VLADIMIR Dedijer, der nu forelæser ved universitetet i Manchester har i et læserbrev i New Statesman (15-2-63), imødegået en påstand af Stuart Hampshire om, at marxismen er død som udviklingsteori og som middel til at forudsige den politiske udvikling.

»Det kommer nu an på, hvad man mener med marxisme,« skriver V.D. »...Marx var hovedsagelig optaget af marxismens indre udvikling på den tidlige industrialiserings stadium og observerede et stadig større svælg mellem de få rige og de fattige masser. Det forekommer mig, at den vægt han lægger på kapitalophobning i samfundet passer helt vel også på vor tid. Selv i højt udviklede lande er ophobningen af rigdomme en kendsgerning — måske mere i England end i mange andre europæiske lande.

Fordelingen af indkomster er et andet spørgsmål. I England er de fattige mindre fattige, medens de rige er rigere ... Men i de højt udviklede lande bor kun et mindretal af verdens befolkning. I Syd- og Sydøstasien, i Sydamerika og Afrika er absolut fattigdom en realitet. I Sovjetunionen er de nuværende anstrengelser for at skabe en ligelig fordeling af indkomsterne en tilbagevendt til Karl Marx' etik efter år af stalinistisk udskøjelse.

Hvis vi ser på verden som helhed, er Marx' tankegang sikkert nyttig. Som Gunnar Myrdal har sagt: »Marx' egen analyse var hovedsagelig rettet mod den indenrigske udvikling af kapitalismen i eet land ... På den internationale scene udspilles nu et drama, som kan ende i en marxistisk katastrofe i et langt større format end Marx nogensinde har forestillet sig. Der er en kolossal indkomstforskel mellem de rige og de fattige nationer, og det er de fattige nationer, der repræsenterer masserne. Svælget bliver større. De fattige nationer bliver klassebevidste.«

Ikke at begribe, at Marx' tanker er en inspiration for menneskeheds dårligt placerede majoritet er et sørgeligt bevis på ø-fordummelse og intellektuel sognementaltitet.

★

I TJEKKOSLOVAKIET mindes man i år tyveåret for Julius Futsjiks død — og tresårsdagen for hans fødsel. Futsjiks gribende bog »Med rebet om halsen« blev i 1947 oversat til

Noter - KOMMENTARER

dansk (forlaget Tiden) og gjorde et dybt indtryk på sine læsere.

Fascisterne myrdede Futsjik ved hængning — titlen på hans bog, der er udkommet næsten overalt i verden, har således fuld dækning i de faktiske omstændigheder, men skulle dog opfattes symbolsk. Bogen er et af disse få vidnesbyrd, nedfældet under de frygteligste vilkår, som mirakuløst når uden for fangehullets mure, og der tjener eftertiden til belæring, til støtte og trøst i både direkte og subtil forstand. Futsjik, der i dag er sit folks nationalhelt, havde viet sit liv til kampen for socialismen og var ved sin død medlem af Tjekkoslovakiets illegale kommunistiske centralkomité. Hans bog er en bekendelse til hans politiske overbevisning og samtidig et rigt menneskeligt dokument. Ofte minder det i sine lyriske passager om en anden uforglemmelig bog fra en celle: Rosa Luxemburgs »Breve fra Fængslet«.

★

FÅ kan som taler måle sig med Konni Zilliacus, labourmedlem af parlamentet — hans nordisk-angelsaksiske humor er uimodståelig. Løvrigt taler han her i landet på sit lydefri finsk-svensk, der er let at forstå. Ved et møde i Studenter-samfundet sidst i februar opridsede han det engelske arbejderpartis situation efter nederlaget for Macmillans politik og Harold Wilsons overtagelse af formandskabet. Zilliacus var overbevist om, at Wilson (der altid har stået til venstre for centrum i labour og afgjort er imod Englands indlemmelse i Fællesmarkedet) vil føre en selvstændig konstruktiv udenrigspolitik og ikke lade de udmærkede muligheder, der skulle være for løsningen af en række problemer for eks. Storbritannien og Sovjetunionen imellem, gå til spille.

Iøvrigt er der ikke tvivl om, at skulle der idag være valg i England ville labour hente en enorm sejr — men det skal der beklageligvis ikke. Det er lidt trist at tænke på, at folks politiske hukommelse er så kort ...

★

DA forhenværende storadmiral Dönitz talte til gymnasneeleverne i Geesthacht blev han bl. a. spurgt om overfaldet på Norge. Han forklarede det da med, at det var et kapløb om at komme først til bagerbutikkens kurv med rundstykker Han — Dönitz — var krigens fru Müller, der vandt kapløbet om de norske rundstykker over fru Lehmann, krigens England.

Det var da mærkeligt, Dönitz ikke blev spurgt om overfaldet på Danmark, landet med hvilket Hitler havde underskrevet en ikke-an grebspagt!

★

32 MEDLEMMER af det spanske FLP, som er arresteret for at have medvirket i strejkerne i Asturien, vil snart blive fremstillet for en militær domstol — ikke en civil, som det var lovet de anklagedes familier. I den anledning har FLP meddelt pressen i udlandet, at FLP ikke er knyttet til det kommunistiske parti og heller ikke er enig i dettes politik, samt at det ikke har haft noget at gøre med bombeattentaterne i Spanien, og at der både er katolikker og ikke-katolikker i blandt dets medlemmer.

Den fælles Spanienskomité for den frie og den kristelige faglige internationale har fra Bruxelles udsendt en erklæring, hvori de modsætter sig ethvert forsøg på at indføje eller associere Spanien i Fællesmarkedet, så længe diktaturet opretholdes.

★

KINA er gået ind på at fordoble sine rentefrie lån til Syrien.

★

ALLEREDE i 1961 udarbejdedes der i Frankrig et forslag om et »fredskorps« ligesom det amerikanske, hvorefter 300 unge franskmænd skulle engagere sig for to år. Blandt disse tænkes der især på de unge militærnægtere, som ellers sættes i fængsel, og regeringen har i oktober 1962 samlet nogle af dem i en særlig lejr for at træne dem til udsendelsen. De fleste militærnægtere er Jehovavidner.

Men nu er der snart gået to år, og forslaget ligger stadig i et ministerium. I marts måned skal der holdes en kongres om frivilligt arbejde under UNESCO's auspicer, og her vil nogle fra det amerikanske fredskorps deltage. Så måske kan der herved komme skub i franskmændene. (Le Monde).